

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Kjær Rasmussen: Det er bare et par korte bemærkninger. Under anden behandling af dette lovforslag rejste jeg spørgsmålet om de uddannelsessøgendes repræsentation i kollegierådene og foreslog en repræsentation på mindst 50 pct. Det har glædet os meget, at minister og udvalg nu har taget disse tanker op i tillægsbetænkningen og tilslutter sig forslaget. Det takker vi for, idet vi håber, at den samme rigtige tankegang vil vinde indpas på mange flere områder inden for uddannelsessektoren.

Det stillede ændringsforslag kan vi stemme for, fordi det betyder en forbedring i forhold til det oprindelig foreslåede.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Kjær Rasmussen: Ved afstemningen over lovforslaget som helhed vil vi afholde os fra at stemme, fordi vi ikke kan tage medansvar for en forlængelse af loven, den anstrengte kollegiesituation taget i betragtning.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): I anledning af hr. Kjær Rasmussens bemærkninger om de uddannelsessøgendes repræsentation i kollegiebestyrelserne og det, som udvalget skriver i tillægsbetænkningen, og som jeg i øvrigt er ganske enig i, vil jeg gerne oplyse, at situationen allerede er den, at kollegier, der omfatter 12.000 værelser, har sådanne vedtægter, at de uddannelsessøgende er repræsenteret med mindst 50 pct. i bestyrelserne. Hvad angår de resterende 9.000 værelseenheder, har de unge samme repræsentation bortset fra bestyrelser for kollegier omfattende 3.000 værelser, hvor

repræsentationen ikke er 50 pct. De 3.000 værelser, for hvilke der ikke er denne repræsentation, ligger i mindre byer, hvor de uddannelsessøgende ikke har organiseret sig på samme effektive måde som i de større byer. Men der er altså allerede en meget væsentlig repræsentation i hovedparten af de kollegier, der eksisterer, og vi fortsætter disse bestræbelser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 89 stemmer; 54 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive stillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXI) findes i tidenden sp. 4364, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2551).

Der var stillet 9 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Orla Møller: Da mit partis ordfører i denne sag, hr. K. B. Andersen, ikke kan være til stede i dag, skal jeg komme med nogle ganske få bemærkninger til vore ændringsforslag.

Der er 3 grundsynspunkter bag de ændringsforslag, socialdemokratiet og SF har stillet til dette forslag til folketingsbeslutning. For det første ønsker vi at få præciseret, at folkeskolen skal være en 10-årig almen skole. Det står i folketingsbeslutningens punkt 1, men ikke tilstrækkelig tydeligt. Det andet, vi har ønsket at tage stilling til, er det, der populært er blevet kaldt for

[**Orla Møller.**]

sabbatåret: elevernes mulighed for efter det 7. år at tage en pause. Vi anser en sådan mulighed for at være uhyre risikofyldt og foreslår derfor, at denne mulighed bortfalder. For det tredje har vi ønsket, at der skulle være en ventil, så eleverne kunne blive helt eller delvis fritaget for undervisning, men at denne mulighed kun bliver brugt som en absolut nødudvej, når alle andre forsøg på at placere den pågældende i et undervisningsforløb er prøvet.

Vi stemmer imod det af hr. P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard stillede ændringsforslag.

Ellen Strange Petersen: På den konservative folketingsgruppes vegne skal jeg anbefale, at man stemmer imod de ændringsforslag, der er stillet af socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. Vi afviser ikke, at der engang kan blive tale om 10 års undervisningspligt i Danmark, men vi mener, det er for tidligt at træffe en principbeslutning om det nu. Lad os først få det 8. og 9. skoleår gjort obligatorisk og se, hvordan det fungerer, før vi træffer afgørelse om at gå videre.

Vi anbefaler også at stemme imod det ændringsforslag, der går ud på at stryge det såkaldte pauseår. På foranledning af de konservative medlemmer i undervisningsudvalget er der som bilag til betænkningen optrykt det svar, som undervisningsministeren har givet på spørgsmålet om, hvordan bestemmelseerne i punkt 8, 3. afsnit, er tænkt praktiseret, og vi er tilfreds med dette svar. Vi regner med, at det vil blive en sjælden ordning, og formentlig vil den med tiden helt forsvinde, efterhånden som 9 års undervisning bliver sædvane.

Endelig skal jeg på min gruppes vegne anbefale, at man stemmer imod det ændringsforslag, som hr. P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard har stillet om udsættelse af beslutningen om forlænget undervisningspligt. Hvis dette ændringsforslag bliver vedtaget, mener vi, at den reform af de grundlæggende skoleuddannelser, som vi ønsker, ikke er mulig.

Holger Hansen: Må jeg først om ændringsforslag nr. 5, som er stillet af udvalget og tiltrådt af ministeren, sige, at vi med glæde

stemmer for det; det forbedrer lovforslaget i forhold til det oprindelig foreslåede.

Ændringsforslag nr. 9 stillet af hr. P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard har jo som formål at udskyde beslutningen, som det hedder, om eventuelt forlænget undervisningspligt. Jeg må anbefale at stemme imod dette ændringsforslag; tiden er nu inde til, at denne beslutning tages som princip med virkning fra 1972-73. Jeg tror ikke, det tjener noget formål at udskyde beslutningen, idet dette vil komme til at betyde, at usikkerheden omkring spørgsmålet vil fortsætte.

Til ændringsforslagene stillet af mindretallet S og SF vil jeg gerne sige, at tingene jo ændrer sig hurtigt for socialdemokratiet i denne sag. Det er ikke længere siden end sidste folketingsår, at socialdemokratiet selv kom med et forslag om en udvidelse af undervisningspligten til 9 år. Dette var, så vidt vi forstod, ikke nogen ny idé hos socialdemokratiet. Nu et år efter skal man altså ikke sige 9, men 10 års undervisningspligt og tilmed udformet på en sådan måde, at man, så vidt jeg kan se, fra mindretallets side binder sig til en bestemt udvikling, nemlig at det 10. år skal opfyldes i folkeskolen eller de andre skoleformer, der er nævnt under beslutningens punkt 8, og det finder jeg ikke hensigtsmæssigt. Jeg må anmode om, at man stemmer imod disse ændringsforslag.

Meta Ditzel: På det radikale partis vegne vil jeg anbefale, at man stemmer imod de ændringsforslag, der er stillet af socialdemokratiet og SF. Derimod har vi gerne tiltrådt ændringsforslag nr. 5, da vi lægger umådelig megen vægt på, at der nu virkelig gøres noget effektivt for at få et godt samarbejde mellem hjem og skole.

Hvad angår det ændringsforslag, der er stillet af hr. Svend Haugaard og hr. P. E. Eriksen, må jeg bemærke, at mit parti står delt med hensyn til dette; jeg vil overlade til den ene af forslagsstillerne, hr. Svend Haugaard, at motivere det nærmere.

Gunhild Due: Jeg skal anbefale, at man stemmer for de af socialdemokratiet og SF stillede ændringsforslag og imod det af hr.

[Gunhild Due.]

P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard stillede ændringsforslag nr. 9.

Jeg vil gerne lige sige til hr. Holger Hansen, at jeg ikke mener, at vi har bundet os sådan, som det blev antydnet herfra; jeg mener, vi kun har bundet os til en fornuftig planlægning.

Kjær Rasmussen: Jeg skal heller ikke gøre mange bemærkninger her ved anden og sidste behandling af beslutningsforslaget. Et mindretal bestående af socialdemokratiets og SFs medlemmer af udvalget har stillet nogle ændringsforslag, som vi kan støtte. Jeg vil ikke ved denne lejlighed argumentere for vor stillingtagen; den er en naturlig følge af det, jeg sagde ved første behandling.

Det af det samlede udvalg stillede ændringsforslag ser jo meget smukt ud; her står en masse om samarbejde mellem hjem og skole og om samarbejde på selve skolen. Jeg synes nu nok, vi burde have lidt at vide om, hvilke intentioner der ligger bag, og hvad man skal have de smukke tanker i. Jeg ved ikke, om ministeren har tanker om at søge mulighed åbnet for at yde nogle bevillinger, så dette samarbejde virkelig kan få indhold. Som ændringsforslaget er udformet, tager det sig som sagt meget pænt ud, men jeg vil gerne have lidt mere at vide om det.

Det ændringsforslag, som er stillet af et andet mindretal, hr. P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard, må vi afvise med den begrundelse, at vi ønsker 10 års undervisningspligt indført hurtigst muligt.

I øvrigt vil jeg gerne lige vende tilbage til det store mindretals ændringsforslag under nr. 8. Jeg vil meget kraftigt opfordre medlemmerne til at stemme for det foreslåede 3. afsnit i punkt 8. Så vidt vi kan se, går det nemlig ikke med ministerens forslag. Tidligere har det netop været alt for let at fjerne børn, der kommer fra socialt dårligt stillede hjem, fra skolen, og dette har været en medvirkende årsag til den skæve rekruttering, som har fundet sted til gymnasium og til de højere uddannelser.

Må jeg endelig sige vedrørende punkt 9, at vi egentlig havde tænkt på at få foreslået det fjernet, men nu står der altså i bemær-

ningerne, at der ikke bliver tale om nogen generel sænkning af den nedre grænse for skolegangens påbegyndelse.

P. E. Eriksen: Jeg er enig med hr. Holger Hansen i hans stilling til ændringsforslagene fra S og SF; dem stemmer vi imod, og vi kan tiltræde ændringsforslag nr. 5. Endelig vil jeg på en del af venstres gruppes vegne anbefale at stemme for ændringsforslag nr. 9 stillet af hr. Svend Haugaard og mig. Jeg behøver ikke at motivere det nærmere, jeg har haft lejlighed til at gøre det ved behandlingen af forslaget både sidste gang og tidligere. Jeg vil bare understrege, at det må være i fællesskabets interesse, at enhver har mulighed for at få den uddannelse, der svarer til vedkommendes evner. Man må tilstræbe en situation, hvor ingen hindres hverken af økonomiske, sociale eller afstandsmæssige grunde i at oplæres i det, han har evner og lyst til. Der må være åbne muligheder for den enkelte både i den almindelige undervisning, som alle skal modtage, og i den videregående, hvad enten den er af teknisk, praktisk eller teoretisk art, og jeg vil derfor anbefale, at man stemmer for ændringsforslag nr. 9.

Svend Haugaard: Jeg beklager, at man trods fremgang i den frivillige skolegang, der appellerer så stærkt til medansvarlighed hos elever og forældre, alligevel søger at gennemtvinge et 8.-9. og for socialdemokratiets vedkommende endog stiller ændringsforslag om et 10. skoleår eller undervisningspligtigt år.

Jeg vil gerne understrege, at vi, der stiller ændringsforslag om en udsættelse, ønsker at komme de 100 pct. så nær som muligt, men vi vil også understrege, at frivilligheden er afgørende for resultatet af skolegangen, når man begynder at nå frem til den voksne alder. Derfor har vi stillet vort ændringsforslag om en udsættelse af beslutningen i 3 år for at give mulighed for at vise, at det ønskede resultat kan opnås uden tvang, og dette ændringsforslag går et mindretal af den radikale gruppe ind for. Jeg kunne forstå utålmodigheden, hvis det gik dårligt med det frivillige, men det går jo overraskende fint.

Jeg må anbefale det af hr. P. E. Eriksen

[Svend Haugaard.]

og undertegnede stillede ændringsforslag, hvorved man giver frivilligheden en mulighed.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Hr. Kjær Rasmussen var i forbindelse med den foreslåede ændrede affattelse af punkt 7 i forslaget til beslutning inde på spørgsmålet om samarbejdets vilkår. Nu skal man jo ikke glemme, at samarbejde først og fremmest er en indstilling over for den part, man skal samarbejde med, og jeg tror, at man når langt ad den vej; men når hr. Kjær Rasmussen direkte spurgte, om der påtænkes bevillinger til samarbejdet, er det vel en af de ting, der må overvejes langs ad vejen, samtidig med at disse reformer gennemføres.

Til det af socialdemokratiet og SF stillede ændringsforslag om en 10-årig undervisningspligt er min stilling den, at jeg med dette forslag til principbeslutning tilstræber fra 1974 at kunne få gennemført en 9-årig almen grundskole. Dermed vil vi være på linje med Norge og Sverige. Vi vil være kommet et skridt i retning af en harmonisering af lovgivningen i de nordiske lande på dette område. Jeg finder i øvrigt, at en 9-årig undervisningspligt er det rigtige og også det tilstrækkelige, og jeg må derfor anbefale at stemme imod dette ændringsforslag.

Det af hr. P. E. Eriksen og hr. Svend Haugaard stillede ændringsforslag om at udskyde beslutningen vil jeg også anbefale at stemme imod. Vi kender jo de synspunkter, der ligger bag det, har drøftet dem indgående i udvalget, og jeg må mene, at det rigtige er at få truffet principbeslutningen nu. Det er væsentligt, at vi ved, efter hvilke retningslinjer folkeskolen skal udvikle sig i de kommende år, og efter hvilke retningslinjer den ændring af lovgivningen, som følger principbeslutningen, skal udformes.

Formanden: Lidt mere sagte samtale.

Orla Møller: To korte bemærkninger. Den ene til hr. Kjær Rasmussen. Vi var ikke i socialdemokratiet gået med til så svag en formulering af ændringsforslaget om samarbejde, hvis det ikke her havde drejet sig om en principbeslutning. Vi er interesserede i, når forslagene kommer til behandling, forhåbentlig i næste folketingssamling, at tage mere konkret stilling til problemet.

Den anden korte bemærkning er til hr. Holger Hansen. Vi har ikke efter vor opfattelse bundet os til nogen snæver ramme for det 10. skoleårs vedkommende, hverken når det drejer sig om indholdet eller dens placering i forhold til den øvrige uddannelse. Det fremgår også af vore bemærkninger til ændringsforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 6

forkastedes med 81 stemmer mod 52.

Ændringsforslagene nr. 1-4 og ændringsforslag nr. 7 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslag nr. 5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8

forkastedes med 81 stemmer mod 52.

Ændringsforslag nr. 9

forkastedes med 105 stemmer mod 22.

Forslaget til folketingsbeslutning som helhed sattes derefter til forhandling.

Orla Møller: Der er en enkelt ting, der fortjener en særlig omtale, inden vi forlader dette spørgsmål, det er problemet om det uddannelsesråd, som vi i udvalget er blevet enige om skal gennemarbejdes, både

[**Orla Møller.**]

hvad dets opgaver og dets sammensætning angår, i det kommende folketingsår. Jeg synes, det fortjener at blive sagt for folkeskolens skyld og for de grundlæggende skoleuddannelsers skyld, at her er et meget væsentligt led, der skal gennemarbejdes, før vi får den rigtige grundskole her i landet.

Derefter skal jeg kort sige, at socialdemokratiet ønsker at stemme for hele forslaget til folketingsbeslutning, da det trods alt i forhold til det, der foreligger, er en forbedring.

Ellen Strange Petersen: Jeg vil også gerne på min gruppes vegne anbefale, at man stemmer for folketingsbeslutningen. Vi betragter det som en optakt til et arbejde, der skal fortsætte i den kommende tid. Vi har taget en række problemer op, som endnu ikke er løst, bl. a., som det fremgår af betænkningen, spørgsmålet om handicappede børns placering, samarbejdet mellem hjem og skole og spørgsmålet om ungdomsskolens placering samt det, som hr. Orla Møller nævnte, spørgsmålet om et uddannelsesråd for de grundlæggende uddannelser.

Jeg vil anbefale, at man stemmer for vedtagelsen.

Holger Hansen: På vegne af et flertal i venstres gruppe vil jeg gerne anbefale forslaget til folketingsbeslutning.

Meta Ditzel: Jeg vil også på det radikale venstres vegne anbefale, at man nu stemmer for forslaget til folketingsbeslutning.

Jeg synes, det er så godt opbygget, at det må give de rette forudsætninger for, at vi til sin tid virkelig kan få noget ud af at få indført undervisningspligt i 9 år.

Gunhild Due: Jeg skal også anbefale, at man stemmer for forslaget i det håb, at man vil arbejde meget grundigt og intenst med problemerne. Vi får jo i øvrigt lejlighed til at diskutere dem igen til næste år, når lovforslaget kommer.

Kjær Rasmussen: Ja, jeg skal prøve at holde min tale uden manuskript. Den går i al korthed ud på, at vi kan stemme for forslaget.

P. E. Eriksen: Da ændringsforslag nr. 9 er stemt ned, vil jeg anbefale, at man undlader at stemme ud fra den betragtning, at de øvrige punkter i dette forslag til folketingsbeslutning kan vi fuldt ud tiltræde, men vi finder den frivillige undervisningsform så væsentlig, at vi ikke kan stemme for forslaget.

Svend Haugaard: Når man får nedstemt et ændringsforslag til et enkelt punkt af en række punkter, som man i øvrigt gerne ser gennemført, må man naturligvis overveje, om man vil undlade at stemme ved den endelige afstemning, eller om man af hensyn til det positive i de andre punkter, som man ønsker at støtte, vil stemme for.

Min principielle modstand mod den udvidede undervisningspligt står fast, men da flertallet gennemfører den alligevel, indser jeg, at de øvrige punkters hurtige gennemførelse er så meget desto mere nødvendig, og da der desuden er gode alternativer til folkeskolen i form af efterskole og ungdomsskole og det mulige udtrædelsesår bliver fastholdt, ja, så vil vi i den radikale gruppe, der stemte for ændringsforslaget, men fik det nedstemt, alligevel stemme for forslaget som helhed.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Fru Gunhild Due udtrykte ønske om, at der måtte blive arbejdet med disse principper grundigt og intenst. Jeg håber, det skal være muligt. Jeg er også overbevist om, at der vil det.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke udvalget for et meget grundigt og sagligt og interessant arbejde. Der har været visse områder, hvor meningene har stået stærkt over for hinanden, men der har på alle punkter været vilje til at nå frem til det bedst mulige grundlag for det arbejde, der skal gøres for at udbygge folkeskolen i de kommende år. Det mener jeg er nået med dette forslag, og jeg takker for samarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 104 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Der vil nu blive givet undervisningsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om statsstøtte til visse private seminarier.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 226) findes i tidenden sp. 5568, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3217).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Karl Max Rasmussen: Jeg kan begynde med at sige, at jeg faktisk synes, det er et godt og grundigt arbejde, der er gjort i udvalget, men vil ikke tilbageholde den bemærkning, at jeg selvfølgelig er skuffet over, at det ikke lykkedes at skabe enighed i udvalget om en ændring af datoen for den fuldstændige afskaffelse af undervisningsafgifterne ved de private seminarier. Denne skuffelse har vi givet udtryk i en mindretalsudtalelse i betænkningen, som jeg kan henvise til.

Af ordførertalerne ved første behandling af såvel vort forslag til folketingsbeslutning som ministerens lovforslag måtte man få det indtryk, at der var flertal for datoen 1. august i år. Det var der altså ikke. Der var megen velvilje, men da det kom til stykket, var der ikke rigtig noget at have denne velvilje i. Man har ladet sig omvende af ministerens argumentation for bevarelse af en beskedent lille rest af afgiften i en periode af 8 måneder. Jeg indrømmer gerne, at det kun er et beskedent beløb, der kommer til at restere, og vi vil også med glæde stemme for lovforslaget og de af ministeren stillede ændringsforslag, men det hindrer ikke, at jeg faktisk stadig ikke kan forstå, at man ikke vil tage de sidste 200 kr. med. Det er kun 2½ mill. kr., der er os imellem,

og selv om det også er en slags penge, er det nu min opfattelse, at det mere er et princip, der skal hævdes, og at beløbets størrelse i virkeligheden spiller en mere underordnet rolle.

Som det fremgår af betænkningen har en række organisationer henvendt sig til udvalget med ønsker af forskellig art. Jeg vil gerne anerkende den imødekommenhed, som også ministeren har givet udtryk for gennem tilsagn om at søge disse ønsker opfyldt. Ét vil jeg gerne fremhæve. Det vedrører de studerende ved HF-kurserne på de seminarier, som fra 1. april 1970 får en ny status, og hvor undervisning bliver gratis for de lærerstuderende, men ikke for de HF-studerende. Jeg havde ikke tænkt mig muligheden af, at det kunne være tilfældet, men det kan det altså. Et enigt udvalg henstiller til undervisningsministeren, at han søger at få også dette problem klaret.

Som en konsekvens af vor tilslutning til denne betænkning tager jeg på mit partis vegne forslaget til folketingsbeslutning om bortfald af studieafgifter tilbage.

Formanden: Forslagsstillerne har taget forslaget til folketingsbeslutning om bortfald af studieafgifter af Karl Max Rasmussen m. fl. (nr. XII) tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er forslaget til folketingsbeslutning bortfaldet.

Lembourn: På det konservative folkepartis vegne kan jeg anbefale lovforslaget med ændringsforslagene til vedtagelse.

I anledning af socialdemokratiets og socialistisk folkepartis mindretalsudtalelse i betænkningen vil jeg gerne sige, at også jeg beklager, at det ikke har været muligt at afskaffe afgiften helt allerede fra 1. august, sådan som jeg også var inde på det i min ordførertale ved første behandling, hvor jeg nævnte, at det var ønskværdigt. Ministeren har imidlertid under udvalgsforhandlingen oplyst, at der er en regnskabsteknisk og principiel begrundelse, idet nemlig forudsætningen for at afskaffe afgifterne helt er, at ministeriet har fået indsendt regnskaberne fra seminarierne og har kunnet godkende dem, og det kan altså ikke lade sig gøre inden 1. august.